

se bo tisti, ki ga gospóska, ktera bo to postavo vpeljevala, ne bo uslišala, da bi zmoto v spiskih popravila, zamogel najpozneje v treh dnéh pri višji gospóski pritožiti, se samo zastopi.

Kadar pride čas volitve, se vsaki oddelek posebej zbere, in izvoli izmed vseh srenjcev, ki imajo pravico izvoljeni biti, toliko srenjskih odbornikov in njih namestnikov, kolikor jih na njega pride. Kadar se voli, pa ni treba, da bi kdo samo može svojega oddelka mogel voliti, ampak zamore vsakega srenjca izvoliti, ki ima pravico izvoljen biti.

Ako se primeri, da več oddelkov enega in ravno tistega moža za odbornika ali namestnika izvoli, mora izvoljeni koj povedati, ktero volitev da prevzame. To pa zato, da zamore tisti oddelek, čigar volitev ni bila prevzeta, koj družega odbornika ali namestnika izvoliti.

(Konec sledí.)

Še nekaj o šolskem časniku.

Z živim veseljem smo brali v 49. listu „Novic“ oklic učiteljskega časnika. Učitelji! na noge, da v omiki in književstvu z drugimi narodi napredovamo. Namesto ptuje hrane oskerbite se rajši z domačo, da bode vam na čast, narodu pa v blagor. Naročite si prihodnji šolski časopis prav obilo, da zora, ki se nam je milo prikazala, se ne spremeni v mrak.

Kar bo naš prihodnji list donašal, smo že v Praprotnikovem oklicu brali; al razun tega bi še nekaj moralo v šolskem časopisu se nahajati, namreč napevi za cerkvene in šolske pesmi, ker napev še le dá besedi življenje; tudi kaka predigra (preludia) bi bila včasih ali pogostokrat prav potrebna; marsikakega orglavca bi iz zadrege rešila, pa mu tudi v izgled in posnemo bila, verv iz gladkih nit, ne pa iz otrobov plesti!

Naj bi gospodje izdatelji to željo v prevdarek vzeli in že v povabilu k naročbi novega časnika nam to zagotovili, ker gotovo bo potem veliko več naročnikov.

A. K. Preddvorski.

Kratkočasnica.

Domače ptice — ptuji čivk.

Nahajalo se je, in nahaja se žalibog! še zdaj med nami mnogo taci prismod, ki neko posebno čast iščejo v tem, šemiti se s ptujim perjem, to je, ponašati se s ptujimi običaji ali ptujim jezikom, akoravno jim neznanstvo tega ne donaša družega — kakor sramoto in zasmeh. Tako se pripelje nedavnej v mesto K. ptujec, ktereга uho iz ust matere njegove morebiti nikdar ni slišalo nemškega glasa. Bilo je že zlo pozno zvečer, in tako, se vé, gré po gosposki šegi nemudoma v kavarno. Tukaj ne najde žive duše razun nekega Nemca, ki je ravno premetaval po mizi časnike, potem pa rekel kavarju: „Weissen Kaffe und die Allgemeine!“ Kavar gré in kmalo mu prinese kave, en rogliček in pa novine „Allg. Ztg.“ — Naš prismoda, ki je šmenecano slabo razumel nemški jezik, še manj pa poznal nemško novinarstvo, hoče pa vendar pokazati, da tudi on nemški zná, toraj zaupije nad kavarjem: „Mir auch weisses Kaffe und aber zwei Allgemeine“. Mislil je namreč bedak, da roglički (kifeljci) se imenujejo po nemški „Allgemeine“!

J. Levičnik.

Dopisi.

Na Dunaji 8. dec. X. — Da v obče poznate stroj dunajske časnikarije in da se ne čudite nad njih korešpondenti, ako so nam protivniki, naj vam iz gotovih virov zinem, kako se védejo „od zora do mraka, od mraka do dné“. Večidel so to možici iz vseh kotov Nemčije ali kakor Dunajčani pravijo „aus'm Reich“; pridobijo si dohtarski

priimek v „Tübingen-u“, „Giessen-u“ ali na kaki drugi „veliki“ šoli — na kakošno vižo, nam včasih stara teta „Augsb. Allgemeine“ za kulisami pripoveduje; — potem pa hajd! s trebuhom za kruhom! Večidel so ti podohtarjeni možici „commis voyageurs“ „edino zveličavne kulture“ proti iztoku in jugu, v podobi „fix engagierter Correspondenten, die über Land und Leute schreiben!“ — najpoprej takemu možicu njegovi mnogokrat „aus dem Stamme Juda“ izvirajoči gospodarje vtrobijo „Standpunkt“ časnika, za ktereга piše, potem pa „marsch“ po svetu, kamor se mu ukaže ali „unter die übermüthigen Magyaren“ ali pa „unter die süd-slawischen Halbbarbaren“, ako nimajo časniki že v teh deželah bivajočih domačih korešpondentov čiste te baže. Ta strašni „Standpunkt“ je njegovo pravilo; „Standpunkt-a“ se mora deržati, ako na desno, na levo, škilasto, kermežljivo ali enooko gleda! Kakošen je pa ta „Standpunkt“, bote previdili iz tega, da so ti „fixe Correspondenten“ o cesarskem ukazu mesca avgusta v „Oest. Ztg.“, „Ost. Post“ in „Presse“ toliko kvasili in „Triest. Ztg.“ jim je sekundirala, da pri nas ni mogoče tega vpeljati, ker nam učiteljev, knjig, zraka, vode in sam Bog vé kaj vsega manjka! Nekteri domorodci, razserdeni po taci dopisih, so se podali k vredništvu obéh časnikov statistično dokazat, da imamo izverstnih učiteljev na kupe, da imamo, ako se začne, šolskih bukev v kratkem več kakor treba itd. Al pri vredništvu „Presse“ so merzlo odgovorili: „Solche Berichtigungen liegen nicht in unserem Standpunkte!!!“ — Ljubi moji, ali se bomo zavoljo tega prečudnega „Standpunkta“ nad temi možici jezili? Nikarte! Pogodimo se z njimi dobro — in kmali se bo od nas bralo „eine kleine, aber sehr ruh-rige Nation“, — ako se še bolje pogodimo, nas bojo kmali povikšali „zu einer merkwürdigen Nation, die die Augen Europa's immer mehr und mehr auf sich lenkt!“ itd. Pa ne mislite, da so gospodje nepremakljivo na „Standpunkt“ prilimani kakor ga morajo ti milovanja vredni možici ali „fixe Correspondenten“ pred očmi imeti. Ne! ta „Standpunkt“ se premenja kakor laterna magica; na svetu je sedanji čas vse „Schacher“ in „Rehbach“. Časnikarija je le prerada dobičkarija. Tako na priliko je „der Löwe aus Juda“ (hebrejski lev) dolgo časa ogenj proti magjarom pljuval, al gosp. Bruck umerje, na Ogerskem ni bilo več naročnikov, blede smert mu je žugala, in pri tej priči se je „Standpunkt“ zavertil in bralo se v ptujih časnikih: „Der Löwe aus Juda ist mit Sack und Pack in's Lager der Magyaren übergegangen!“ Sam je pa tako to čudno storijo naznanil: „Stali smo, kakor pogumni vojak, branili se do zadnje kaplje kervi in padli z orožjem v rokah!“ itd. Ali ni to tako sentimentalno, da bi človek ginjenja na glas jokati začel, ko bi se to po domače ne reklo: Hitro oberumimo; če ne, nam zadnji naročnik uide! Tisti časnik pa, ki si je najbolj stanovitno priimek „gesinnungslos“ pridobil, pa še hebrejskega leva prekosí, ker svoj „Standpunkt“ zmiraj verti. O Pereles, wir kennen Dir! — Časnik, ki je v pravem pomenu dosleden in ki stoji nepremakljivo na principu narodnosti, je „Wanderer“, zato se pa tudi sprime velikokrat s svojimi tovarši, pa jim pokaže dobro zobé, da plazijo se okoli njega kakor mački okoli vrele kaše.

Iz Gradca 13. grad. Dr. R. — Velikodušno je prvi jugoslavenski rodoljub, prevzvišeni gospod Josip Strossmayer, položil temelj naši znanstveni akademii; Bog daj, da najde njegovo blago početje obilne podpore v celem narodu na slovenskem jugu. V dopisu na svetlega bana omeni blagi predboritelj duševnega preporojenja tudi nas Slovencev, da smo najpred vredni stopiti v kolo serbsko-horvatske književnosti, ker bi se tako najbolje okrepčalo narodno življenje in napredak, Horvatom in Serbom pa pridružil lep venec umnih sodelavcov. Bratje Slovenci! na noge tedaj, da se tako pospeši Slave slava, da si združeni postavimo slavno stanovanje blagih modric. Vsak naj položi dar na žertovnik domovine po svojem premoženji, vredništva

vseh slovenskih časopisov in tudi povereniki v najmanjših vesnicah pa naj nabirajo prineske za našo akademijo. Mi sicer nimamo bogatih plemenitašev, ker so nam se naši skoro večidel odtujili; mi nimamo srebra in zlata na kupe; pa pokažimo, da imamo dobro voljo, in božji blagoslov bode pomnožil tudi male darove. Pokažimo svetu, kateri ne zapopada svete naloge slavenstva, da narod sam tudi kaj premore, da še se zaveda svojega življenja, da še ni poplavljen in zalit s tujo sebičnostjo, kateri ni nič več sveto, blago in dobro. Prepričan sem, da se je že vsakdo prepričal, da se brez svojih krepkih horvatsko-serbskih bratov ne moremo duševno na prirojeni, narodni podlagi razvijati, marveč da moramo utoniti v ostudni nemarnosti, ker bodo posamesnim opešale roke. Stisnimo tedaj desnico, nam tak blagodušno podano, — stopimo v kolo svojih junaških bratov na jugu, in novi duh bode vejal v naši mili, sladki domovini! V Gradci sem že začel nabirati prineske za jugoslovensko akademijo, kar hočemo precej na svoje mesto poslati, berž ko se kaj znamenitejšega skupi; med tem pa se bode vsak prinesek vložil v tukajšno hranilnico. — Štajarskemu novemu ogledniku narodnih šol, slavnoznanemu gosp. dr. Močniku podajamo zaupljivo svoje roke, ker smo prepričani, da bode kot pokojni Rudmaš, lahka mu zemljica! zvest delavec v vinogradu Gospodovem za narodno omiko. Jezik naš mora in bode zadobil večjo veljavo v šoli in po tej tudi v uredih, ker se drugače narod ne more osrečiti, tisti pa nam se vedno le posmehujejo, ki nas le pitajo ali kermijo s svojo tako imenovano omiko. Narodne šole niso za to, da se naši otroci, naša nadepolna mladina kot papiga zlabrati vadijo; njih namen je: razbistriti um in požlahniti serce. Naj zadobi naš že lepo razviti slovenski jezik prirojeno pravico tudi v uredih, kar že celó Rumuni za svojega terjajo, takrat in še le takrat bode celi národ ceniti vedil imenitnost dobro uredjenih učilišč. Vsikdar zvesti Slovenci terkajo in pričakujejo, da se jim bode — odperlo.

Iz Vranskega 12. dec. — Da se ponovijo volitve naših županov in županijskih svetovavcov, je prva in neobhodno potrebna priprava za volitve v deželni zbor. Naj se reči preveržejo, kakor hočejo, naj pričakovani državni popecitelj ima kakoršen program si bodi — na noben način nas ne smejo zgodbe prehititi. Tudi nam Slovencom mora cesarski diplóm od 20. oktobra resnica postati. Ako smo že pri ustrojenji državnega svetovavstva prezirani bili, saj zdaj, ko smo sami volivci, sami sebe ne prezirajmo, in deržimo se (kot bojazljivi otrociči mamke) svojih mož, da za nas pogovoré besedico v deželnem zboru. Ljutomerska okolica — pišejo nam „Novice“ od Drave in „Pozor“, in hvala jima za to vest! — namerava voliti gospoda dr. Razlaga; pri nas se govori o dr. Kočevarju (v Celju) dobro znanem blagem Slovincu, ker po vsem obzorju naše okolice mu ni enakega, ki bi pripravnejši bil, reč našo zaštitovati. Bog daj mu srečo in nam dosti pameti, da se le možem, ki pravo našo srečo želijo, verno in zaupno bližamo!

Iz Kastva v Istri 12. dec. F. R. — Mislím, da mi ne bo živa duša zamerila, ako popišem, kar sem sam vidil, sam slišal. Že davno me je naganjalo serce, da zinem par resničnih besed o dasiravno suhotni vendar-le mili mi Istri; al k temu nisem imel pravega povoda. Dospel je 7. dan t. m. v Kastav veseli glas, da bo Liburnija združena s Horvaško. Resnično moram reči, da je ta vest verle Kastavce z veliko radostjo obudila. Zares neizrečeno dobro bi bilo za vso Liburnijo, ako se s Horvaško združi, ker oslobodila bi se mnogih, strašnih, smertnih nevarnost, ktere nevarnosti je tudi desna stran Učke (to je, srednja in primorska Istra) mnogo let pohlevno prenašala, al nazadnje omamljena v tistih nevarnostih skor poginila. Vsakemu poštemu Istranu je znano, kako se je do današnjega dneva národnost v Liburnii čista ohranila, da je talijanstvo ni popačilo; al vsakemu, ki se svojih prededov

ne sramuje, je tudi znano, kako je unkraj Učke v srednji in primorski Istri talijanstvo iz početka zgolj materialno in omejašeno vse tem bolj naraščalo, svoje meje prestopalo, kakor jih še vedno prestopa in ilirski živelj podkopuje. Bil sem v napol potalijanščenem mestu. Tù sem se najraje pogovarjal s sivimi starčki, čistimi kajkavci. Tožili so mi: „Kam je zašla naša mladost popustivši naše stare, lepe navade, naše šege, naš jezik!“ Reveži niso znali temu pravega uzroka, čeravno je očiten ko beli dan: ravno tù med zgolj kajkavci se je upeljala pred 30 leti po nekem Talijancu čisto talijanska šola! Se vé, da tako mora poginiti národnost, ker se s silo morí. — Bil sem v drugem isterskem zdaj terdotalijanskem mestu. Tù se mi večkrat pripeti, da na vprašanje: „dove andate?“, to je, kamo idete, kam greste? so mi odgovarjali isti Talijanci: „vado in braidiza, in loza, in osoje, in uličnach, to je: grem v brajdico, v lozo, v osoje, v uličnjak, ktere imena sem tudi vidil vpisane v talijanskih zemljišnih knjigah. To mi je razodelo, da isterski Talijani še vedno hodijo v ilirsko polje nepotalijančenih svojih prednikov. — Ako se pa Liburnija združi s Horvaško, kje ostane srednja in primorska Istra? Gotovo ostane združena s Terstom. Vsakemu je znano, kako se Terst poteguje za talijanstvo, da ga bi tudi obderžalo, kakor bi Reka *) med živimi Iliri rada madžarila ter nekako kinežko zidovje postala! Ako pa glava je talijanska, kaki bodo sčasoma njeni razcepani udi? Ako že današnji dan talijanstvo skor na vsakih isterskih vratih skoz ključavnico zrè, kako da bi v hišo prišlo, bo po tem gotovo ošabno zaupilo: „Odpri vrata prijatelj, da sedem na tvoje ognjišče!“ — Pisal sem kar sem vidil, kar sem slišal, in to iz blazega namena: da bi se mnogo iskrenih Istranov za svojo ljubo majko oglasilo. Ako Istrani Talijanci svoje po talijanskih časnikih zagovarjajo, zakaj bi Istrani Iliri svojega ne zagovarjali? Nadjamo se, da „Novice“ in „Pozor“ bota imela prostora za resnične glasove svojih bratov. Tudi bi bilo gerdo, da bi razumni svet o nas govoril, da smo ravno mi največi zaspanci!

Zverh Učke 13. dec. — Preselil sem se s peresom svojim ovde gori, da bi čisteji zrak dihaje, dalje vidé in prosteje se gibaje tudi svobodneje mogel napisati to in uno, kar drugod mi ni šlo iz peresa. — Vsled ministerskega ukaza od 26. nov. bo vendarle moral zapustiti svoj mehki stolič marsikdo, ki mu je bilo tako neizrekljivo „prijetno v mestnem zboru za domovino dremati“. Zares važna, pa tudi strašna naredba! ki je gotovo neznano prešinila marsikteremu puhle kosti, posebno pa tistim pristojnim odbornikom, ki so se po sili in po vsaki ceni, kakor klôpi kože, hotli deržati svojih preblaženih sedežev in ki so „demonstracijo“ cimili iz vsake še tako poštene reči in besede. Slovenci! dôba je, da se iz spanja prebudimo, da si v svojo korist oberujemo beli dan — dragi čas, v katerem drugi narodi tako pogumno se poganjajo za svoje svetinje — svete pravice. Ako si tudi ne upamo, po vsem ž njimi hoditi, za njimi stopati korak za korakom, si vsaj zdaj izvolimo na čelo sosesk, na čelo naroda ne težakov in najemnikov tujega duha, temveč možé domoljubne kerví, izmed kterih se bodo mogli za deželni in državni zbor voliti pravi očetje, iskreni dobrotniki Slovencom na tužnim! — Zverh Učke se vidi daleč po kopnem in po morji, al vendar se še jutranja zora tiste srečne dôbe ne ugleda, kadar se bo Slovencom saj nekoliko pravica godila. K vradnii nekega povsem slovanskega okraja smo nedavno dobili beriča (Gerichtsbote), ki govori samo po nemški in italijanski, ktera jezika pri nas jako malokdo razume, zlasti pa nemškega. Berič ljudem donaša „mandate“ in druge pisma iz kancelije, in kmet, ki brati ne zna, ga vprašuje, kaj da gospóska želí od njega; berič, se vé, mu tolmači

*) To je, talijanska stranka.

po nemški, tolmači po italijanski, kmet ga debelo gleda po slovenski in konečno se ločita obadva nevoljna, da nobeden ne vé, pri čem da je. To je ravnopravnost, in taka bo ostala, dokler nam bodo mogočno zapovedovali ljudje, ki se ošabno hvalisajo, da francoščino laglje berejo kakor slovenščino! — Da se v beli Ljubljani vidi kak „Hotel“, se skoro ni čuditi, in nobenemu ne bodo sterčenja oči izkapale, kadar v kakem večem mestu ugleda tak napis; al golemo čudo zdi se človeku, ko se mu taka prikazen in spaka prikaže v kaki vasi. In vendar, potovaje na Notranjskem po veliki cesti od Šembij do Jelšan, primahaš v neko vas, kjer se malo ali nič manje kakor v Teržiču nemščina ne stolče in tu zagledaš na gostivnici: „Hotel“ in „Albergo“. No, si boš mislil, z nosom vihaje in skomino dobivši skozi zobé mermrljaje: „Noris nos, docti sumus“ mi, ki nismo ne Kranjci, ne Pivčani, ne Čiči! Stermo gledečemu ta napis mi pride na pamet, da ima gostivničar vendar nekoliko prav: Hotel bi namreč tu notri vsaki gost dobrega vina, hotel bi vsakdo urno postrežbo, hotel bi mehko posteljo, hotel bi vse cenó; hotel bi pa tudi kerčmar veliko — obilno gostov, hotel bi čuda dobička, in tako je napis — opravičen kakor povsod, tako tudi tukaj. — Nekoliko časa že skoro vsak list „Novic“ postavlja dostojne spomenike tistim merzkim dopisačem, ki svojo strupeno jezo v obleki gnjusnih laži vozarijo v dunajske časnike in katerih „glasovi so“, kakor bistrourno pravi gospod dr. Rogač, „enaki ragljanju pufčev v mlaki“. Kakošni izverstni „linguisti“ so možje tiste godlje, je nedavno nekdo pokazal v „Tr. Ztg.“, in ker je on svoj dopisček deloma ravno zavolj linguistike napisal, ste dve slovenske besedi „preletj dollenz“ nahajoče se v njem, toliko zanimivše. Škoda, da ta „preletj dollenz“ ni svojega slavnega imena podpisal, gotovo bi bil dobil cent slovenskih abecedarjev, da bi se bil mogel vsaj slovenskih čerk naučiti; pa kaj so mu slovenske čerke mar? Slovenski kruh — kruh, ta je slaji, tega rad gloda izverstni linguist. Vinko Lozić.

Iz Ljubljane 7 dec. (Odperto pisemce razkropljenim prijatlom). Predragi moji! Na vse štiri vetrove križem svet se razšli, me zaporedoma vprašujete, kako se pri nas v beli Ljubljani, v središču Slovenskega, godí mili slovenščini. Med drugim so obrnjene vaše oči tudi na gimnazijo, kjer se je bilo vsled cesarskega ukaza vsaj letos že nadjati boljše prihodnosti, poleg ktere bi bili laglje pozabili minulih žalih let. Kolikor vam vem od tega zanesljivega povedati, ni nič kaj veselega; pri „odiosa“ se pa že naš duh le z nejevoljo mudí, toraj nam toliko nerajše tekó spod peresa. Le, ker me silite, naj vam h koncu leta postrežem s tem-le za Božične tičice: Znano vam je, kar je že g. Terdina v „Novicah“ temeljito dokazal, da za slovenščine voljo ne bo škode terpela ne nemščina, ne latinščina, ne gerščina, temuč nam bo učenje v drugih jezikih ravno to najbolj pospeševalo, če bomo poprej dobro znali maternege. Gotovo tudi v tem ni prenapel svojih strun, kar je govoril o predmetih, ki naj bi se razlagali in učili po slovensko. Skoraj ravno to, toda bolj pri zlati žiljici, v višjih modroslovnih mislih in izrazih ter iz duhovskega obzira namerja in vzbuja s krepkim jezikom in zdravim jedrom dozdanjo znemarnost gospod dr. Rogačeva knjižica o „národnosti in slovenstvu“. Vse to obdelovanje in še prizadetje družih je obetalo vsaj nekoliko sadú, in res so nekteri že čez ograjo po njem stegnili roko; kar ga kercnejo „Novice“ po perstih, ko precej iz začetka šolskega leta glas povzdignejo zoper čudno skolobarjeno početje voznikov, ki pri repu vpregajo, toraj tudi vprek vozarijo in konec tega je, da nič nima pravega napredka, da voznja zastaja. Besede Terdina-tove so glasovi vpijočega v puščavi, ki od bližnjih in daljnih slovenskih goríc tužno, kakor golobični vzdihljeji, nazaj odmevajo do ušes v svoji nadi preslepljenih in zato zdihujočih ne ultraslavistov, ampak mirnih in v

svojih tirjatvah čisto pravičnih rodoljubov. Dr. Rogač-eva brošura — o ti nesrečna ploha s točo! — pa, kaj pravim? je le neprijeten sovska krič, na kterege si mnogi ušesa mašé, ali zato, ker je Rogačeva, ali pa zato, ker resnica oči kolje. Tako so drug družega ščovali, naj bi kdo mlademu doktorju cajnico dèl na usta in bi mu verzel zagrabil, da bi v škodo ne vahal. Res se je bil na silno prigovarjanje taci našel nek gospod, ki se je, ker se knjigi ravno ni upal priti do živega, v neki rapsodični pesmi znosil med njegovim nedolžnim priimkom, enako početju med otroci, kadar se med sabo skavsajo. Kaj taki možje morebiti mislijo, naj bi naše učene glavé nič družega ne golidrale, kakor hebrejščino in arabščino, kjer bi jim le ta utegnula kdaj pogáčo rezati, uboga slovenščina jim pa še ovsenika ne obeta. Mogoče je sicer vse to; al pravi Slovenec, da je le domu k pridu, je tudi z malim, črnim, perhkim in bodečim grižljajem zadovoljen, ker ni iz Epikurove šole in njegov namen ne sega samo za pedenj dalje od nosa. — Ne vzemite mi za zlo, da sem s temi opombami malo na stran udaril. Bojo naj vam v pojasnilo tega, kar se godí na gimnazii. Od te namreč bi vi radi kaj več slišali, ker v gimnazii se stavi podval daljnemu zidanju; tu je naš pomladni cvet, tedaj tudi upanje naše. In zatoraj se obrača tolika pozornost na gimnazije. Tu je pa s slovenščino — naj vam povem v podobi — tako, kakor da bi bilo najbolje, deteta z mašobnimi cmoki, ne pa z maternim mlekom dojit; — slovenščina se razlaga v nemščini! Ali ni to čisto narobe svet? Ste li kadaj slišali, da se uči Nemec, Italijan, Francoz itd. svoj jezik s ptujim jezikom! Pa nam morebiti kdo poreče: „Dajte nam poprej pravo slovensko slovnico, da nam bo všeč!“ Na to odgovorim: Kdor je nima v mazincu, ni vreden šolske katedre! Kaj bo mar slepec slepca vodil? li ne bota oba padla v jamo? Naj bi se slovenščina vsikdar zročevala taci, kateri so jej kos, in marsikaj bi se dalo zboljšati, čeravno, bodi Bogu milo! za vse narode oklicani cesarski ukaz od 8. avgusta še nima veljave za nas Slovence! V tako važnih zadevah, kakor je nauk toliko let v šolah zanemarjenega jezika domačega, se tudi ne sme gledati na ničesa družega kot na to, kar je pravo in da se doseže imenitni cilj in konec. Napačno je pa, ako milost podpira sebično dobičkarijo, ki se utika tudi v take reči, ki so jej popolnoma španjske, „exempla sunt odiosa!“ — od druge platí pa pomanjkuje predalčka, iz kterege naj bi se skupovale slovenske stvari. Da se nič prav vesela ne poje slovenščini po naših šolah, je tudi to krivo, ker je razdeljena med 6 učnikov, in slišal sem, da jo bodo morebiti v 7. in 8. razredu dali še sedmemu! Veste pa, da ima pri učenju vsak svoje posebnosti in vsak terdi svoj prav, kar je za ubozega učenca sleherni leto nova galeja, da se mu na posled vse pristudi. S tem se zida nov slovenski Babel, tako, da se mi nehoté posili starodavna prislovica, da so vendar „certi denique fines, quos ultra citraque nequit consistere rectum!“ Nikar ne mislite, da mora sleherni cvetlica slovenska, kakor presajena v sibirski pustote, precej zamorjena ali pomandrana biti! Ali je pa čuda, ako ni popolnoma sposobnih učnikov domačega jezika v gimnazijah, in če učnik le robotno tolče, klesti in prekla ubogo slovenščino, da iz take moke potem ni nobenega pravega kruha? Ali je po tem takem čuda, da slišimo gospodje v sodnijah izpraševati: „Kako so vile vun gledale?“ — „vi tedaj hočete novo véro (Währe)? in se kmet komaj z vsemi štirimi ubrani, da ga Bog varuj nove vere, le nov jéz bi rad; ali pa da kmet debelo gleda sodnika in ne razume njegovih besed, ko ga vpraša: „na kateri nogi pa sta med sabo stala?“ (nemški: „auf welchem Fusse seid ihr denn mit einander gestanden?“) itd. Kar pa se v šolah zanemarja, se potem skozi in skozi po krivici od neumnih ljudi govori jeziku samemu na sramoto! — Ravno tako bomo s prižnic po dozdanji navadi slišali klasične oznanila, na priliko, „da danes ne bo „nobenega“ kerščanskega nauka

ker so gosp. fajmošter na „Wachtelprein“ povabljeni“, ter bo že le spet kmet z glavo zmajeval, kakošen hudnik ti mora biti ta „Wachtelprein“, ker celó „nobenega“ nauka nikjer ne bo za voljo njega; — slišali bomo, kakor do zdaj, da ima cerkev od največjega „potentata“ gvat in kroft, zapovedi gori postavljati“ itd. Tako nikdar in nikoli ne bodo spolnjene blage želje našega prevzvišenega gosp. knezoškofa, ki so jih izrekli precej ob svojem prihodu v Ljubljano bogoslovcom. Toraj, o uboga slovenščina! še te bodo mlatili, še te križali; toda le derži, saj si ti mlatve že tolikanj vajena, da se že domačinom samim čudno zdí, ako te kdo po tej navadi ne udriha, — kakor se je nam, prijatli, kdaj čudno zdelo, če g. K. v šolo pridši, kakovemu Šiškarju iz hlače niso stepli prahu. — Učnik na pravem mestu, čeravno se ne more naenkrat horvaščine znebiti, je gosp. prof. Macun, ki je še le letos iz Zagreba prišel, vës vnet za našo domačo reč in učen jezikoslovec. Da Slovenci na Kranjskem se damo radi umiriti že z dobrim namenom in blago voljo, tega so nam žive priče marsikteri gospodje, ki so v Ljubljano v službo pridši komaj našo slovnico kupili, in smo jih že vsi čislali; če si je pa kdo še kacega učnika preskerbel, je berž od njega počil glas, kako vnet da je za naš jezik in národ. Čast tedaj gosp. M. za njihovi trud in hvala mu za to, da tudi staroslovenščino s starim in novoslovenskim slovstvom vred razlaga in soznanja učence z ilirskim narečjem! Vendar vse to na enih ramah, utegne biti pretežka naloga. Za tega del bi bilo treba, da bi se vsa slovenščina primerno izročila dvema gospodoma, zakaj svest sem si, da tudi gospod Marna je volja, storiti kolikor mu je le moč, ako bi le višji gospodje hotli spoznati, „da je delavec vreden svojega plačila“. — Toliko za danes! Bog daj kaj več veselega ob novem letu! **Z Bogom!**

Vedno Vaš

zvesti M. T.

Iz Ljubljane 17. dec. Da so ministru Gořuhovskemu cesar slovó dali, je bila Ljubljani toliko veselejša novica, ker posebno on je tega kriv, da je naša dežela samostojno deželno poglavarstvo zgubila. Od druge strani pa je vse veselo, da je izpraznjeno imenitno službo nastopil vitez Schmerling, mož skozi in skozi ustavnega duha. Od njega verno pričakujemo, da ne bo razločka delal med narodom in narodom, ampak vsakemu dal kar mu gré. Gosp. minister Gořuhovski je z živo besedo priporočal c. k. okrajnim gosposkam v Galiciji, da morajo dopisovati ljudstvu v domačem jeziku, — gosposkam na Slovenskem ni zinil ne besedice o tem, kar je v Galiciji za tako silno potrebno spoznal, in vendar je pri nas ravno taka kakor tam. Cesarski ukaz zastran učnega jezika od 8. avgusta je bil razun Beneškega oklicam vsem deželam avstrijskim v državnem zakoniku; v Ljubljano (in menda tudi v Gradec in Terst) je prišel od ministerstva z ukazom, da ga o čudo! ni treba gimnazijalnemu vodstvu sporočiti! Govori se sicer, da to je tako obernel neki g. minist. svetovavec, kterege princip je nek tudi, da domači, v slovenščini terdni učitelji povsod drugod dobijo lože službo, le domá — na Slovenskem ne. Ali je res ali ne, ne vemo; to pa je gotovo, da to zlo podira zaupanje, ako se v državnem zakoniku slovesno oklicane cesarske postave ne spoštujejo zvesto. Vse to bo gotovo pod novim ministrom drugače. — Radosni smo tudi brali v darovnici preuzvišenega gosp. škofa Strosmajer-ja, s katero za utemeljenje jugoslovanske akademije znanosti (ne vseučilišča) darujejo 50.000 gold., da blagi mecén, slava jim! se prijazno ozirajo tudi na Slovence, „kojim bi se tim obezbjedio narodni život i napredak, a nam Horvatom i Srbijem nabavila liepa kita umnih suposlenikah“. O tej važni ustanovi bojo „Novice“ še večkrat govorile. — Kakor se kaže, bomo vendar tudi mi Ljubljančani si napravili višjo realno šolo, katero naše sosedne mesta že imajo, ker poslednji čas se je mestni odbor iskreno lotil tega početja. Da bi le na pol pota

ne ostal! Berž ko bo kaj gotovega, bomo povedali tudi to veselo novico svojim bravcom. — Iz reduta se bo mogla naša Št. Jakobška šola spet preseliti, ker se bo ondi spet vojaška bolnišnica napravila. To šolo zmiraj prenašamo kakor mačka mlade. Najbolje bi bilo, da bi ostala za zmiraj v poglavni normalni šoli, kjer bo prostora dovolj, ako za realko dobimo lastno hišo. — Ker že od bolnišnice govorimo, naj povemo še to, da pretekli teden je prišla iz Gradca prečastita priorka usmiljenih sester, grofinja Brandies-ova našo mestno bolnišnico ogledat, katero so pred nekimi leti tudi sestre tega reda prevzele. Ker je gospá priorka slišala očitne tožbe zoper njih gospodarstvo v bolnišnici, je zaslišala razun gosp. oskerbnika in kontrolorja tudi dva gosp. perva zdravnika te bolnišnice vpríčo sestre prédnice; vsi, posebno pa gosp. zdravniki so ji odkritoserčno razodeli velike napake, ki so se tudi tu vgnjezdile, in na drobno povedali pogrëške, katerim bo treba konec storiti, da ne bo prepozno. Gospá priorka je obljubila v okom priti vsem resničnim pritožbam, in kakor slišimo, je sedaj že marsikaj drugače. — Mestni odbor je Njih eksc. bivšemu našemu, sedaj moravskemu deželnemu poglavarju gosp. grofu Chorinskemu, podal diplom častnega mestnjana ljubljanskega. — Sedaj pa le memogredé še nekaj. Kakor smo povedali, je dunajski časnik „Wanderer“ prinesel unidan pošten dopis iz Ljubljane zastran naše gimnazije. Komaj pa je „Wanderer-jev“ dopisnik izustil svojo besedo, ga že napade nek gad iz Ljubljane v „Ostd. P.“ in s svojim strupom oslini resnico, češ, „da ta spis izvira od stranke, ki bi rada tudi pri nas vodo kalila in v kalnici ribe lovila, ker prinaša „leidige“ Sprachenfrage na tapet. O Spiegelberg, wir kennen dir! Iz tiste mlake, kjer ti čepiš, ni mogoče družega glasa! Voda, katero ti oni stranki obrekuješ, je čista, bistra voda — je cesarski ukaz od 8. avgusta, je cesarski diplom od 20. oktobra. Ta voda, se vé da je kukom ali pubčem motna voda; v tej vodi vam ni živeti, v tej vodi vam žuga pogin; zato ni čuda, da vam sta cesarska pisma tern v peti „leidige“ Sprachenfrage. Bukev se bo, kadar bo „pravica meso postala“, toliko spisalo, da bojo pubči v mlakah debelo gledali; saj to sami veste, da Slovenci so dobre „butice“ in da slovenski jezik ni več otrok. Za nje se ne pečajte vi, ki v nobenem jeziku še niste nobenih spisali; to skerb prepustite drugim, ki še nikoli niso vas pomoči prosili!

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Vladni dunajski časnik je 15. t. m. naznanil 4 cesarske pisma: eno pismo podeluje ministru-predsedniku grofu Rechberg-u za zvesto in marljivo službo véliki križ Št. Štefanovega reda, — drugo pismo podeluje ravno to poslavljenje tudi za zvesto in marljivo službo grofu Gořuhovskemu, — tretje pismo določuje viteza Schmerling-a za državnega ministra namesto grofa Gořuhovskega, ki je te službe odvezan, — četrto pismo pa žlahnega Plener-a, ki je bil dosihmal le začasni minister dñarstva, določuje za pravega ministra.

— Vsi naši časniki „Te deum“ pojó, da je grof Gořuhovski zapustil ministerstvo, in so veseli, da je na njegovo mesto stopil vitez Schmerling, mož, ki spoznava terjatve in potrebe sedanjega časa, pa ima tudi dobro voljo, jim zadostiti in avstrijski državi pomagati iz obilnih zadreg kolikor bo mu moč. Obče znano je, da je Schmerling pošten mož, ki ima tanko vest, česar priča je zlasti to, da je leta 1849, ko smo konstitucijo imeli, že minister bil (minister pravosodja, ki je sodbe po prisežnih možéh ali porote vpeljal) pa ni hotel več minister biti, ko je bila ustava preklicana. Naši dunajski časnikarji so pa zlasti za to veseli, da je Schmerling spet minister, ker ga imenujejo „tajč-liberal“ in se nadjajo od njega, da pod njim bo nemštvo zvonec nosilo. Ako bi to tako bilo,